

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Non solum Patres, sed Scriptores etiam Ecclesiastici vsi sunt Scriptura per
accomodationem. cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

ostendimus, proprium esse Scripturæ, vtrumque sensum literalem scilicet, & mysticum continere. Quod si sententia Abulenſis vera eſſet, in eo, quod dixit sensum mysticum non esse ab Spiritu sancto, proprium non eſſet Scripturæ talem sensum continere: eſſet enim solum accommodatio quedam, quæ cuilibet Scripturæ conuenire poteſt. Idcirco Abulenſem pro hac ſententia non allegauimus, etiamſi ipſe mysticum sensum concedat: hunc enim non putat eſſe ex intentione Spiritus sancti, vt nos contendimus. Et hæcenus contra primum errorem hæreticorum pugnatum eſt.

Error literarum definitionum. Sebastianus, Frankius.

Auguſtin.

Tertium error.

7.

Quæ dicitur de his erroribus viſa.

Tertio denique peccant qui vtrumque ſcripturæ sensum libenter ſuſcipiunt; in literali tamen nec propriam vocum ſignificationem, vbi tropo opus non eſt, iuxta ea, quæ ſuperiori art. dicebamus, nec contextum ſcripturæ attente conſiderant: aut communem, & vulgata editione relictâ ad Græcâ, & Hebræicâ ſe conferunt: vel denique qui in fidei dogmatibus parum inſtructi, ad eum sensum ſcripturam detorquent, qui hæreticis fauet: id quod S. Paulum explanantibus non raro euenire ſolet: aut qui ſpiritualem sensum ante literalem, aut ſpiritualem ex omnibus locis ſcripturæ cum in multis non reperiatur, vt diſput. 16. dicemus, eruerent conantur.

Recte igitur Nazian. oratione 2. in Paſcha, quæ eſt 42. reprehendit eos, qui nullum alium præter literalem sensum admittunt: & eos, qui in erudendo ſpiritualem nimij ſunt, ſcribens hoc modo. Nos tamen media quadam via inter eos, qui craſtore omnino ingenio ſunt, & eos, qui nimio contemplationis, & anagogiæ ſtudio ducuntur, incedentes, vt nec prius inertes, ac torpidi maneamus, nec rursus curioſiores ſcimus quam par ſit, atque à propoſito argumento excidamus, & euagemur, (alterum enim Iudaicum quodammodo, & abſtractum, alterum ineptum ac ſomniorum coniectore dignum eſt, præterque vtrumque reprehensionem meretur) ad hunc modum de his rebus non nimis abſurde, nec ridicule diſſeremus. Explicat deinde myſteria, quæ in eſu agni paſchalis continebantur. Idem habet Nicetas commentator ipſius in ea verba.

Recte ergo via in eſet, qui hos omnes ſcopulos vitare cutabit, & primum literalem sensum, atq; vbi commodè fieri poſſit, ſpiritualem eliciet, ea tamen moderatione, vt non quemlibet ſpiritualem putet ab Spiritu sancto intentum fuiſſe: ſed eum, qui vel à ſacro Scriptore, vel cõmuni Patrum ſententia fuerit probatus. Iam ergo ad ſingulos modos tractandi, ſeu explicandi ſcripturam, gradum faciamus. Eſt autem in vniuerſum triplex viſus illius. Primus iuxta sensum literalem, quem alij historicum vocant. Secundus iuxta sensum mysticum, qui & allegoricus, & ſpiritalis dicitur. Tertius denique per accommodatiõem, & vñ

duos priores inferius elucidandos relinquamus, quod ad noſtrum inſtitutum magis pertineant, de tertio ante omnia quid ſit, & an Scriptores ſacri eo etiam vtantur, qualiterque Theologicis argumentis prodeſſe poſſit, non nihil diſſeramus.

DISPUTATIO XIV.

An Scriptores Canonici, ſicut etiam Patres, vñ fuerint ſacra Scriptura per accommodatiõem.

Non ſolum Patres, ſed Scriptores etiam Eccleſiaſtici vñ ſunt Scriptura per accommodatiõem. cap. 1.

Omnia teſtimonia veteris teſtamenti in ſenſu literalis recitari ab Euangelisſtis alij aſſerunt. cap. 2.

Quædam ab Euangelisſtis non per accommodatiõem, ſed in ſenſu mystico recitari, verior ſententia eſt. c. 3.

Quædam per accommodatiõem, quæ ad literalem multum accedit, ab Euangelisſtis allegari. cap. 4.

Variis ſenſus Scripturæ per accommodatiõem. cap. 5.

Quomodo ſcriptura per accommodatiõem vtilis ſit ad arguendum. cap. 6.

CAP. I.

Non ſolum Patres, ſed Scriptores etiam Eccleſiaſtici vñ ſunt Scriptura per accommodatiõem.

Vſus ſcripturæ ſacræ per accommodatiõem nihil aliud eſt, quam verba aliqua ipſius per extenſionem quandam ad eam rem applicare, quam nec ſacer Scriptori intellexit, neque illis verbis ſignificare voluit, non ſolum primariè & hiftorice, ſed neque ſecundariè, & mystice: id quod ſeq. diſput. ex definitione ſenſus literalis fiet magis manifeſtum. Nunc vero exemplis hæc definitio poterit illuſtrari. Canit Eccleſia de quouis Pontifice, & Conſiſtore, *Inuentus eſt inſtus, & in tempore iracundiæ factus eſt reconciliatio.* Quod tamen de Noe dixit Eccleſiaſticus cap. 4. nullum alium eiſdem verbis intelligens. Laudauit enim eo capite viros glorioſos præteriti ſeculi, inter quos numerauit Noe. Viurpat autem Eccleſia ea verba, quæ de illo dicta ſunt: quia id, quod per illa ſignificauit Scriptura de Noe, in quemlibet Pontificem conſeſſorem quoquo modo conueniunt, eſt enim inuentus iuſtus ſuæ vitæ ſanctitate, & orans pro populo, Deum placauit. Sæpe etiam in miſſis B. Virginis, aut Sanctorum, ſimili accommodatiõem Scripturæ Eccleſia vitur.

Nec ſolum Eccleſia in cantu, & officio ſuo. Sed & ſacri etiam Scriptores interdum alterius antiquioris Scripturæ ſacræ verba per ſolam accommodatiõem referunt. Sic Apocal. 11. de duobus illis viris quos tempore Antichriſti prophetaturos per dies 1260. prædixit Ioannes, inquit: *Hi ſunt duo oliuæ, & duo candelabra in conſpectu Domini ſtantes.* Quæ verba parum mutata, de Ieſu ſacerdote filio Iofedech, & de Zorobabel duce Iuda antea dixiſſe Zachariam cap. 4. multi, grauesque Doctores exiſtimarunt: duos autem, de quibus Ioannes prædixit, eſſe Enoch, & Eliam, tradiderunt Ambroſius, Gregorius, Proſper, & Ricardus. Et ſane quacumque ratione velimus Zachariæ, & Ioannis ſenſum inueſtigare, dubium non eſt, de diuerſis eadem verba viurpalle, ac proinde accommodatiõem aliquam ibi ſubelle neceſſe eſt. Eadem verba accommodat Eccleſia in quadâ antiphona ad

Eccleſ. 44.

Apocal. 11.

Ambroſ. Gregor. Proſper. Ricardus.

ad

ad Sanctos martyres Ioannem, & Paulum. In eundem modum Thob. 2. accepit verba Amos 8. *Dies festi vestri conuertentur in lamentationem, & luctum*, & liber primus Machabæorum c. 1. ad eadem verba alludit cum inquit: *Dies festi conuersi sunt in luctum*. Hic modus tractandi Scripturam Sanctis Patribus frequens est in concionibus, & homilijs ad populum idemque vtilissimis: verba enim Scripturæ miram quandam grauitatem, & energiam præ se ferunt, ita vt ad persuadendum sint accommodatissima: & quæ hæcenus diximus, sine controuersia sunt. Difficultas tamen non levis est hac nostra ætate inter Scripturæ peritos, an aliqui loci Scripturæ per accommodationem ab Euangelistis recitentur, de qua in sequentibus dicendum est.

Vnus accommodatissimus, & patribus frequens.

CAP. II.

Multi quoque per accommodationem ab Euangelistis recitari putat Iansenius.

Iansen. Sunt nonnulli viri grauissimi, qui multa etiam, quæ alias prophetica videbantur, in Euangelio per accommodationem vsurpari affirmant. Ita Cornelius Iansenius in concordia Euangelica c. 11. censet verba illa, Osee 11. *Ex Aegypto vocaui filium meum*, ab Euangelista Matthæo cap. 2. recitari, quæ ad litteram ita dicta putat de populo Israelitico, quem filium suum per Oseam Dominus appellauit, vt nec mystico, & secundario sensu de Christo intelligantur. Idem docet de illis verbis Isaïæ 29. quæ refert Matthæus cap. 15. *Populus hic labijs me honorat, &c.* & de illis Isaïæ 6. *Auditu audietis, & non intelligetis*: & Psal. 77. *Aperiam in parabola os meum*, quæ citat Matthæus cap. 13. non alia (inquit) ratione, quam quod optime quadrarent in ea, quæ tunc gerebantur. Primo quidem, quod populus Iudaicus labijs tantum Christum honoraret, corde vero longe abesset, sicut idem populus tempore Isaïæ, Deum labijs tantum honorabat. Secundo, quoniam iidem Iudæi aure corporis verba Christi percipiebant, sed mentis intelligentia non ita capiebant, vt illis ad salutem prodesse id quod alijs etiam tempore Isaïæ eodem modo contigit. Tercio, quia Christus Dominus tunc vere loquebatur per similitudines, & parabolas, sicut etiam Asaph auctor illius Psalmi suo tempore: demum illud Ieremiæ 31. *Vox in Rama audita est*: quod refert Matthæus 2. cap. non alio modo putat Iansenius accipiendum.

*Isaïæ 29.
Matth. 15.
Isaïæ 6.
Psal. 77.
Matth. 13.*

*Ierem. 31.
Matth. 2.*

CAPVT. III.

Omnia testimonia veteris testamenti in sensu literalis recitari ab Euangelistis, alij affirmant.

Probant Matthæum per accommodationem non fuisse usum testimonij prophetici. Contra vero alij non minus docti, & pii viti sententiam Cornelij tam acriter reprehendunt, vt temeritatis nomine censcant, non quod existiment à sacris Scriptoribus aliam scripturam sacram per accommodationem nunquam vsurpari (id enim dici non posse exemplis manifestis probatum manet) sed quia prædictos scripturæ locos ita refert Matthæus, vt tanquam veras prophetias in testimonium eius, quod narrat, afferre videatur. Id quod duabus probant rationibus. Prior est: Matthæus voluit scripturæ testimonijs suam

historiam confirmare, quam à multis præsertim Iudæis legendam, & impugnamam sciebat: frivolum autem esset, Scripturæ testimonia per solam accommodationem in confirmationem proferre, maxime contra Iudæos, Euangelij, & Christi aduersarios. Nam præterquam quod locus per accommodationem nihil probat, sed solum rem ipsam quodammodo illustrat, perinde etiam posset ex quocunque prophano auctore suo instituto, & narrationi verba accommodare.

Posterior ratio: si Euangelista dixisset, optime in eam rem, de qua agebat, quadrare illud Isaïæ, aut Ieremiæ, aut psalmi, indicasset profecto per solam accommodationem testimonia illa vsurpasse: at vero cum dicat: *Bene prophetauit de vobis Isaïas*: & rursus, *Adimpletur in eis illud Isaïas*; & iterum, *Vt adimpletur, quod dictum est: aperiam in parabolis, &c.* demum; *Vt adimpletur, quod dictum est à Domino per Prophetam, Ex Aegypto vocaui filium meum*: cogimur sane sensum propheticum in prædictis testimonijs intelligere. Hæc enim phrasis, & modus loquendi in locutionem accommodatam non recte conuenit. Si enim aliquis volens significare miram alicuius patris in filios sollicitudinem vsurparet illud Virgilianum: *Omnis in Ascanio chari stat cura parentis*, dicere posset, quadrare in ipsum Virgilianum illud, *Omnis, &c.* At impletum esse in ipso illud Virgilij, non solum in præteritis, sed etiam falso diceretur: & multo minus dici posset, recte propheta fuisse de illo Virgilium. Modi ergo loquendi Euangelistæ, quos retulimus, aliquod amplius, quam accommodationem, & verborum allusionem indicant.

Quare putant Theologi iam allegati pro secunda sententia non solum testimonia citata non esse per accommodationem accipienda, nec solum in sensu mystico, & spiritali, qui & supponit literalem, & secundarius est: sed etiam prophetice in sensu literalis intelligenda. Quia tamen negare non possunt iuxta litteram, & historice ea omnia alijs etiam rebus conuenire, affirmant in vnoquoque illorum duplicem esse sensum literæ æque proximum. Quocirca illud Osee 11. *Ex Aegypto vocaui filium meum*, & de populo Israel, de quo sine dubio propheta loquebatur, & de ipso Christo, non per figuram, sed prophetice dictum putant: sicut docuit Abulen. qu. 57. super 2. cap. Matthæi. Eodem pacto duo alia testimonia Isaïæ de hominibus vtriusque seculi, Isaïæ nimirum, & Christi, eodem vitio laborantibus, interpretantur. Illud vero psalmi, de auctore psalmi, & de Christo: denique testimonium Ieremiæ, *Vox in Rama de captiuitate Babylonica*, quam Rachael, hoc est, mulieres illius regionis deplorabant, & de cæde puerorum innocentium historice intelligunt. Idem asserunt de illo 2. Reg. 7. quod citat Paulus ab Hebr. 1. *Ego ero et in patrem, & ipse erit mihi in filium*, vt de Salomone, & de Christo accipiatur. Propterea vero sensum mysticum admittere nolunt, quod ad confirmandam veritatem Euangelij nihil roboris habeat: id quod præsertim locum habet in hoc postremo testimonio, quo Paulus contendit diuinitatem Christi contra Hebræos demonstrare.

Secunda ratio.

4.

Virgil.

*Osee.
Sub vna littera duplicem litteralem sensum latens.*

5.

Ierem.

Sensum mysticum in his locis cur non admittant.

CAP.